

УДК 930.2:391-055.2(477.83-25=161.2=162.1=19)"15/16"
DOI <https://doi.org/10.15407/nz2024.03.641>

ОДЯГ ЛЬВІВСЬКИХ МІЩАНОК КІНЦЯ XVI — ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVII ст.: ЗОВНІШНІ ВПЛИВИ ТА СТАЛІСТЬ ТРАДИЦІЇ

Ірина ЗАМОСТЯНИК

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-4696-350X>

кандидатка історичних наук, виконавча обов'язків
ученого секретаря, Інститут народознавства НАН України,
проспект Свободи 15, 79000, Львів, Україна,
e-mail: Zamostianyik@nas.gov.ua

Вперше здійснене історико-етнографічне дослідження жіночого одягу на прикладі Львова — міста, яке від XVI ст. було найбільшим в Україні, де існувала культура відкритого типу: поліетнічна, поліконфесійна, зорієнтована на зовнішні вияви. Показано специфіку місцевих особливостей одягу міщанок кінця XVI — першої половини XVII ст. в контексті багатоетнічності Львова. *Актуальність* дослідження зумовлена тим, що, незважаючи на зростання зацікавлення різноманітними аспектами життя міста, стрій львівського міщанства залишився поза увагою науковців. Водночас одяг міщан є тим елементом матеріальної культури, який істотно сприяє розумінню етнокультурних процесів у місті. Авторка ставить перед собою *мету* проаналізувати одяг львівських міщанок кінця XVI — першої половини XVII ст. в контексті функціонування різних етнокультурних спільнот та міжнародних зв'язків міста через опрацювання архівних документів та впровадити останні до наукового обігу. *Об'єктом* дослідження є одяг львівських міщанок, а *предметом* — складові одягу в їхньому відображенні в комплексі писемних джерел. *Методологічною основою* дослідження стали принцип історизму, наукової об'єктивності та системності. При розв'язанні поставлених завдань використано такі методи дослідження, як аналіз, опис, синтез та узагальнення. Також застосовано *спеціально-наукові методи: порівняльно-історичний, типологічний, історико-реконструктивний, джерелознавчий та метод крос-культурного аналізу.*

Ключові слова: матеріальна культура, Львів, українці, поляки, вірмени, етнос, заповіді, жіночий одяг, міщани, тканина, літник, сорочка, рантух.

Iryna ZAMOSTIANYK

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-4696-350X>

Candidate of historical sciences, Acting Academic Secretary
of the Institute of Ethnology

The National Academy of Sciences of Ukraine,

15, Svobody Avenue, 79000, Lviv, Ukraine,

e-mail: Zamostianyik@nas.gov.ua

CLOTHES OF LVIV CITIZENS. END OF THE 16TH — FIRST HALF OF THE 17TH CENTURY: EXTERNAL INFLUENCES AND STABILITY OF TRADITION

Introduction. One of the important components of material culture is clothing. Exterior influences and preservation of the traditions of those ethnic communities that lived in the city are best traced in the clothing of the Lviv bourgeoisie during the late Middle Ages and early modern times. This study is relevant because despite the various aspects of city life, clothing of the Lviv bourgeoisie remains unattended by historians. At the same time, citizens' clothing is an element of everyday culture that leads to understanding of ethno-cultural processes in the city.

Problem Statement. The purpose of the article is to analyze the clothing of the Lviv townspeople at the end of the 16th — the first half of the 17th century. We will do this in the context of the functioning of different ethno-cultural communities and international connections of the city through the processing of archival documents and introduce them to scientific use.

Purpose. The object of the research is the clothing of Lviv townspeople, the subject is the components of clothing in their reflection in a complex of written sources.

Methods. The methodological basis was the research based on the principle of historicism, scientific objectivity and systematicity. We used analysis as the selected scientific method, data synthesis, description. Special scientific methods were also applied: comparative-historical, typological, historical-reconstructive. Characterization of Lviv townspeople's clothing as a manifestation of the multiethnic composition of the urban environment was made thanks to a comparative-historical method. The typological method has raised a large number of previously unanswered questions. In addition, cross-cultural analysis was applied. Such research methods have made it possible to fully solve the tasks we have set out.

Results. For the first time in the article a historical and ethnographic study of women's clothing was carried out on the example of Lviv, a city dating from the 16th century was the largest in Ukraine. The article shows the specifics of local features of the clothing of the townspeople of the late 16th — first half of the 17th c. in the context of multiethnic Lviv. New sources on this issue have been brought to scientific circulation. In particular, court records, wills and property descriptions. The author was able to find out that the clothing of the townspeople was distinguished by its variety in shape, purpose and color. The influence of the fashion trends of the countries of Western Europe and the East on the attire of the townspeople of Lviv is analyzed in the article. The author also examined the effects of the suburban peasant element on the clothing of the Lviv townspeople.

Keywords: Material Culture, Lviv, the Ukrainians, the Poles, the Armenians, ethnicity, testaments women's clothes, tissue, litnyk, shirt, rantuch.

Вступ. На переломі XVI—XVII ст. Львів був містом зустрічі та конвергенції різних етнічних та етноконфесійних груп. Відкрито сприймав зовнішні впливи та пов'язане з цим прибуття нових мешканців, які на короткий чи довший час затримувались у ньому, залишаючи по собі вагомий слід у побутовій культурі львівського міщанства кінця XVI — першої половини XVII ст. В тогочасному місті проживали українці, поляки, вірмени, євреї, німці, італійці, шотландці, греки, угорці та представники інших етносів. Також населення Львова поповнювалося вихідцями з інших міст та довколишніх сіл. Взаємодія різноетнічних мешканців міста особливо позначилася на матеріальній культурі міщан. Остання є тим елементом, який відкриває перед нами розуміння етнокультурних процесів, що відбувалися в місті. Однією з важливих складових матеріальної культури є одяг. Він здавна використовувався не лише з практичною метою, але й визначав належність індивіда до того чи іншого етносу, статі, вікової та соціальної групи.

Етнологи, вивчаючи одяг, здебільшого, зверталися до періоду XIX — початку XX ст. Натомість, попередні століття залишаються ще мало вивченими. Крім того, дослідження строю мешканців України фокусувались, насамперед, на вивченні села. Традиційне вбрання міщан, особливо давнє, ставало об'єктом вивчення значно рідше. Уявлення про нього дають лише окремі відомості в загальних публікаціях Владислава Лозинського [1], Івана Крип'якевича [2], Йосипа Гронського [3], Мар'яни Нишпор [4], Богдани Петришак [5]. Ситуація ускладнюється ще й випадковістю та розпорошеністю архівних джерел, не завжди здатних запропонувати вичерпні відповіді на всі поставлені запитання.

Основою роботи є як неопубліковані, так і опубліковані архівні матеріали. Серед неопублікованих джерел XVI—XVII ст. вагоме місце посідають актові книги м. Львова, що знаходяться в 52 фондів (Магістрат м. Львова) Центрального державного історичного архіву України у Львові. Це, насамперед, судові протоколи, інвентарі майна, заповіти, занесені до раєдських, лавничих та війтівських книг. У зв'язку з недовговічністю тканин зразки одягу міщанок¹ Львова досліджу-

ваного періоду не збереглися, тому писемні та зоображальні джерела в цьому випадку займають чільне місце в нашому дослідженні. І хоча архівні документи та зоображальні джерела не дають можливості відтворити деталі пошиття одягу тогочасних львівських міщанок, писемні джерела, які зберегли багатий матеріал з окресленої проблематики, ще досі мало впроваджені до наукового обігу, проливають світло на стрій міщанства кінця XVI — першої половини XVII ст.

Метою статті є проаналізувати одяг львівських міщанок кінця XVI — першої половини XVII ст. в контексті функціонування різних етнокультурних спільнот та міжнародних зв'язків міста через опрацювання архівних документів та впровадити останні до наукового обігу.

Об'єктом дослідження є одяг львівських міщанок, а *предметом* — складові одягу в їхньому відображенні у комплексі писемних джерел.

Територіальні рамки дослідження обмежені Львовом та околицями. Місто привертає увагу тим, що воно було найбільшим за чисельністю населення, розвитком ремесел та центром тодішньої України. *Хронологічною межею* роботи є кінець XVI — перша половина XVII століття.

Методологічною основою дослідження стали принципи історизму, наукової об'єктивності та системності. Зі загальнонаукових методів обрано такі, як аналіз, синтез та узагальнення, опис. Також застосовано спеціально-наукові методи: порівняльно-історичний, типологічний, історико-реконструктивний. Для вивчення теми обрано порівняльно-історичний метод для характеристики одягу львівських міщанок як вияву поліетнічного складу міського середовища. За допомогою типологічного методу вдалося здійснити розподіл великого обсягу досі не використаних різномірних матеріалів. Крім того, застосовано крос-культурний аналіз. Такі методи дослідження дали змогу повною мірою розв'язати поставлені перед нами завдання.

Основна частина. Одяг міщанок Львова, не менше, ніж чоловіче вбрання, відображав соціальний статус у суспільстві. Якщо шати найбідніших міщанок не суттєво відрізнялися від вбрання селянок, то вже

надавалось від народження особи. Щоб стати де-юре міщанином Львова, потрібно було: бути християнином, народженим у шлюбі, скласти присягу, набути нерухомість у місті та ін. Детальніше про прийняття до міського права у Львові див.: [6, с. 42—48; 7; 8].

¹ Використовуючи термін «міщанки», ми маємо на увазі мешканок міста та його передмість. Тогочасні жінки не могли прийняти міське право. Отримати міське громадянство мали право лише чоловіки, при цьому воно не

стрій заможніших міщанок був набагато різноманітнішим в кольоровій гамі, якості, видах тканин та кількості одиниць одягу. Більше того, прийнятий на початку XVII ст. ряд законів, що забороняли тим міщанам, які не належали до міського патриціату носити одяг зі шовкових тканин, дороге хутро та саф'ян [9, с. 9, 12; 10, с. 12], свідчать про те, що різниця в одязі між міською верхівкою та рештою міщан поступово стиралася, особливо це стосувалося середніх за достатком верств міщанства, які були спроможні шити свій одяг з дорогих тканин та хутра. На стрій заможних та середніх за статками міщанок кінця XVI — першої половини XVII ст. впливали як шляхетське вбрання, так і західноєвропейські тенденції моди — італійські, угорські, німецькі та турецькі впливи [11, с. 874; 12, с. 26; 13, с. 180; 14, с. 457—466; 15, с. 280].

Жіночий одяг досліджуваного періоду, так само, як і чоловічий, характеризувався багатством кольорової гами, використанням золотих та срібних ниток у шовкових тканинах, рослинних орнаментів [16, с. 123; 17, с. 6—8; 18, с. 1257] (іл. 1). Хоча поширеними були однотонні тканини, у Львові кінця XVI — першої половини XVII ст. почали набирати популярності двоколірні [18, с. 370]. Львівські міщани мали великий вибір тканин: шовкові — оксамит, адамашка, атлас, тафта, табін; шерстяні — фалендиш, чамлет, мухаір, каразія, байова тканина, моравське сукно, кір і сукно місцевого виробництва; бавовняна багазія; домоткані тканини з конопель та льону². Також великою популярністю у тогочасних міщан користувалося різноманітне хутро — соболине, боброве, лисяче, куниче, вовче, заяче, овече, козяче [1, с. 369; 19, с. 129; 16, с. 330, 433; 17, с. 220; 20, с. 123]. Свій одяг міщани багато декорували петлицями, стрічками, гудзиками. Як слушно зауважував Владислав Лозинський, у міщанському костюмі різноманіття, барвистість і коштовність тканин, їх візерунки та оздоба одягу не була прерогативою лише шат жінок, а в повній мірі це стосувалося й чоловічих строїв [21, с. 118].

Львівські міщанки кінця XVI — першої половини XVII ст. мали досить широкий вибір верхнього одягу. Жіночий верхній одяг переважно повторював варіанти чоловічого вбрання і міг трохи відрізнитися кольоровою гамою від останнього. Зокрема, жінки, так як і чоловіки, носили шуби, чамари, ментлі-

² Детальніше про популярні тканини серед львівський міщан кінця XVI — першої половини XVII ст. див.: [11]

Іл. 1. Львівські міщанки, 1648 р. Фрагмент панно з чудами св. Яна з Дуклі, сер. XVIII ст. Церква св. Андрія у Львові

Іл. 2. Львівські міщанки, I пол. XVII ст. Фрагмент панно з чудами св. Яна з Дуклі, сер. XVIII ст. Церква св. Андрія у Львові

ки, кабати, кожухи, кітліки. До виключно жіночого одягу можна віднести літник, андарак, катанку, спідницю та сукню (іл. 2).

Шуби були довгим та широким верхнім одягом, який не заціпався. У XVI ст. вони були популярними серед міщанства Польщі, а їх крій не мав суттєвих відмінностей від схожого вбрання в інших західноєвропейських країнах [21, с. 126; 22, с. 67—68]. Оскільки шуби носили в холодну пору, то їх, як правило, шили зі сукняних тканин та підшивали переважно дешевим хутром [23, с. 129], інколи фарбованим [24, с. 516]. Зокрема, дружина Сацка одягала шубку зі сукна, підшиту лисячим хутром [25, с. 116, 118]. Серед одягу Софії Гротовської з Краківського передмістя Львова була

Іл. 3. Дівчинка, незаміжня дівчина та жінка, 1611 р. Фрагмент панно з чудами св. Яна з Дуклі, сер. XVIII ст. Церква св. Андрія у Львові

стара чорна сукня з муравського сукна підшита старим кролячим хутром [20, с. 255]. Заможніші міщанки могли одягати шуби підшиті дорогим хутром. Так для своєї доньки Сузанни вірменин Гришко Захаріашович у посаг серед іншого одягу додав шубу з канафасу³ підшиту соболиним хутром [27, с. 277].

У львівських міщанок популярними були чамари. Це був довгий верхній одяг з рукавами [28, с. 341]. Їх могли носити носили як домашній одяг [23, с. 130]. Чамари шили зі шовкових або шерстяних тканин (флендишу та чамлету) і як весь верхній одяг, могли також підшивати хутром [29, с. 151]. Зокрема, Марухна, взявши шлюб з дяком Іваном Ікашою одержала серед посагу чамару, підшиту лисячим хутром [20, с. 153]. В інвентарі Колодзійки 1624 р. вказана чамара з мухаїру, підшита заячим хутром і оцінена в 5 золотих [29, с. 408]. Іноді чамари оздоблювались декоративними петлицями [29, с. 403]. З кінця XVI ст. чамари все частіше почали з'являються в гардеробах жінок.

Не меншим попитом серед міщанок Львова користувалися метліки. Це був різновид плаща, який шили з табіну, адамашки, атласу, оксамиту, китайки, інколи з мухаєру [20, с. 153; 29, с. 1318; 30, с. 204]. Найбільшою популярністю у Львові користувалися метліки червоного, жовтого та чорного кольорів. Їх підшивали не дорогим хутром: куниць чи білок [31, с. 21].

До повсякденного одягу міщан можна віднести кожухи. Саме кожухи з овечого чи козячого хутра були основним одягом селян у холодну пору року [32,

³ Канафас — шовкова або бавовняна тканина зі смугами. Див.: [26, с. 321].

с. 123]. І хоча такий верхній одяг не часто згадується в актових книгах тогочасного Львова [31, с. 21, 440; 33, с. 620], наймовірніше, їх носило найбільше міщанство, яке рідко складали заповіді чи інвентарі майна. Відповідно, писемні джерела не можуть відобразити повною мірою одяг цієї верстви населення міста. Для міщан зі середнім достатком кожухи були тим одягом, який використовували взимку для роботи у господарстві.

До повсякденного домашнього одягу львівських міщанок кінця XVI — початку XVII ст. відносять жупіцу — різновид жупана або кітліка [34, с. 520]. Наприклад, серед речей Ганусі Сонемберг у 1601 р. була згадана жупіца до колін з фалендишу, до пояса підшита блакитною багазією [35, с. 1216].

Поширеним видом одягу львівських міщанок були безрукавки. Такий одяг прикривав верхню частину тіла — груди та спину і сягав зазвичай до талії [36, с. 86]. Безрукавки були однією з обов'язкових складових народного вбрання українців. З нагрудного одягу львівські міщанки носили кабати та катанки. Жінки одягали кабати на сорочки і носили їх разом зі літниками. Кабати, які ще називали «бекешами» підшивали овечим, лисячим або заячим хутром [29, с. 435; 19, с. 755]. Їх шили зі сукна, татарського мухаїру, полотна чи китайки [29, с. 430; 37, с. 933]. Зокрема, в інвентарі Колодзійки 1624 р. вказані два кабати: лазуровий, сукняний та з мухаїру [29, с. 408]. Крім того, траплялися кабати з рукавами [38, арк. 96]. Зокрема, такі кабати носили вірменки Львова. В інвентарі вірменки Глушковицьни 1638 р. з-поміж її шат зазначений коричневий літнік з мухаїру і такий самий кабат з вишневіми рукавами [39, с. 229].

Катанки були різновидом короткої куртки, поли якої не досягали колін [30, с. 26]. Їх одягали як в літню пору, так і в зимову. Останні шили зі сукняних тканин і підшивали хутром. В переліку своїх речей 1652 р. Маруся Григорова зазначала дві катанки: одна з чорного табіну, підшита хутром, інша — літня з чорного атласу [40, арк. 2]. Катанки міщанки могли шити зі шерстяних чи шовкових тканин. Також в документах згадувалися катанки з німецького та моравського мухаїру [29, с. 435], атласна червона катанка без рукавів з петлицями [29, с. 579]. Траплялися катанки з великим візерунком. Зокрема, про таку згадано в книгах вірменського суду у

Львові: «катанка табінова, чорна з великим візерунком, підшита брусками білих попелиць а комір підшитий горностаєм» [38, арк. 96].

В кінці XVI — першій половині XVII ст. найпопулярнішим поясним одягом міщанок були літники та андараки (іл. 3). На відміну від селянок, які шили літники з вовняних тканин [36, с. 83], літники міщанок відрізнялися більшою різноманітністю тканин. У тогочасному Львові міщанки носили літники зі шерстяних та шовкових тканин. Зокрема, в джерелах згадані літники з татарського та німецького мухаїру [29, с. 435; 38, арк. 96], чамлету [29, с. 1318] та адамашки [5, с. 167]. Крім того до Львова привозили вже готові літники з турецьких земель [29, с. 403—404; 41, с. 85]. В гардеробах заможних міщанок досить часто зустрічались літники зі шовкових тканин, які вони носили в теплішу пору року. Так, в книгах вірменського суду Львова під 1623 р. згадано літник зі зеленого канафасу та червоного оксамиту з візерунком у вигляді кубів на якому були нашиті золоті петлиці з білими брусками [38, арк. 96]. У середньої за достатком та заможної міщанки літників могло бути декілька. В описі шат Синдикової 1622 р. згадані: вишневий та лазуровий літники з атласу, червоний літник з адамашки [19, с. 752]. Кожен з трьох літників Синдикової був оцінений в 50 золотих, гудзики з перлів, які були пришиті до літників обійшлися у 15 золотих [19, с. 752].

Андараки шили із шерстяних тканини, як домашнього виготовлення, так і привізних, зокрема мухаїру. В тогочасних актових документах їх називають «індераки» [29, с. 435]. Зокрема, у вірменки Сузани Глушковічової в 1638 р. було два старі андараки: один — вишневий з адамашки, другий — «залізного кольору» з мухаїру [39, с. 269]. В порівнянні з літниками, вони не мали такої популярності у львівських міщанок. Як літники, так і андараки міщанки Львова носили разом з безрукавками та їх різновидами.

Серед одягу міщанок кінця XVI — першої половини XVII ст. зрідка траплялися спідниці. Їх, як правило, одягали дві — нижню, яку шили з гіршої тканини та верхню, що могла бути навіть зі шовкових тканин [15, с. 291]. Зауважимо, що спідниці не були поширеним одягом тогочасних міщанок, на відміну від суконь, які могли складати основу гардеробу.

Сукні носили як заміжні жінки, так і дівчата, причому з дитячого віку. Сукні кінця XVI — початку XVII ст. шили в одній кольоровій гамі. Хоча міщан-

Іл. 4. Жінка в сорочці та чепці, 1616 р. Фрагмент панно з чудами св. Яна з Дуклі, сер. XVIII ст. Церква св. Андрія у Львові

ки носили сукні різноманітних кольорів, все ж таки найпопулярнішими були зелені, блакитні та лазурові [29, с. 403, 428, 430]. Як правило, в сукнях темних кольорів, особливо зеленої барви міщанки виконували різноманітну роботу у повсякденному житті. Сукні яскравіших кольорів вони одягали у святкові дні. Їх шили як зі дорогих шовкових тканин, так і з дешевших шерстяних. Зокрема, заміжні міщанки носили сукні лазурові з фалендишу [29, с. 403], чи червоні з каразії [25, с. 116, 119].

Поверх літника, андарака чи сукні міщанки одягали фартух. Вони були з одною або з двома полами [20, с. 232]. Фартухи могли прикрашати, пришиваючи довкола облямівку [38, арк. 96] або стрічку з вишивкою [20, с. 232]. Фартухи були додатковим, але обов'язковим, щоденним одягом, який носили з практичною метою — для запобігання забрудненню основного вбрання. Переважно їх шили з конопляного чи лляного полотна домашнього виробництва. У заможніших міщанок були навіть шовкові фартухи, привезені з Леванту [39, с. 608; 42, с. 293].

До натільної білизни міщанок належала сорочка чи як її називають тогочасні джерела — «кошуля» (іл. 4). Чоловіки, жінки та діти Львова не могли знехтувати цим видом вбрання. Натільні сорочки шили з льону, конопель або бавовни. Рукави у них були довгі та звужувалися до зап'ястків [16, с. 281]. Також побутували сорочки з манжетами та широкими рукавами [38, арк. 96]. Такі сорочки на манжетах та на горловині зав'язувалися стрічками. Крім сорочок місцевого виробництва у Львові популярності набрали турецькі сорочки, які інколи прикраша-

ли орнаментами [43, с. 6]. Сорочки були основною білизною, яку одягали кожного дня, відповідно, їх у міщанок було по декілька штук.

На ноги міщани могли одягати «денні» панчохи [44, с. 1610]. Вони були в гардеробах чоловіків та жінок [45, с. 51]. Панчохи шили зі шовку, льону, полотна або шерсті [38, арк. 96]. Їх носили не лише багаті міщанки, але й жінки середнього рівня достатку, при тому могли мати кілька пар [38, арк. 96]. Зокрема, в інвентарі вірменки Глушковичівни 1638 р. зазначено шість пар бавовняних панчохів [39, с. 230].

Західноєвропейські модні тенденції а також впливи Сходу на одяг міщан Львова помітними були у вбранні представниць всіх етнічних громадах міста. Такі віяння моди можемо спостерігати у шатах українок, польок, вірменок, єврейок, які проживали в місті. Так, в кінці XVI — першій половині XVII ст. у єврейських строях спостерігалось наслідування моди, яка побутувала серед міської верхівки [46, с. 62]. Правда, в пізніші періоди одяг єврейок відзначався щораз більшою однорідністю та темною колористикою⁴.

Головні убори міщанок відрізнялися кроєм та матеріалом, з якого їх шили. Великою популярністю користувалися шапки. В холодну пору року міщанки носили шапки зі шерстяних тканин — фалендишу та чамлету. В літню пору міська верхівка Львова носила шапки з шовкових тканин. Зокрема в інвентарі представника міської верхівки Гепнера (1602 р.) згадана жіноча оксамитна шапка з обрамленням [24, с. 516]. Популярними були жіночі шапки з візерунком. Так, в книзі вірменського суду Львова знаходимо опис такої шапки «шапочка адамашкова, жіноча з великим візерунком, обрамлена пофарбованим хутром куницї» [38, арк. 96]. Шапки та ковпаки⁵ були популярними серед міщанства в зимовий період. Жіночі шапки на вилогах обшивали хутром. Зокрема, серед одягу міщанки Лоратчиної у 1624 р. зазначена і «шапочка жіноча зі соболиними вилогами» [29, с. 335].

⁴ Такі зміни в костюмах євреїв деякі дослідники пов'язують з релігійними впливами, розвитком історичних подій, внаслідок чого євреї змушені були одягатися в скромний, темних кольорів одяг, щоб не викликати заздрощів та гніву християнських громад, що могло спровокувати єврейські погроми. Див.: [60, с. 62].

⁵ Дослідники виводять походження цього головного убору ще від часів Київської Русі. Найчастіше ковпаки підшивали лисячим або соболиним хутром. Див.: [15, с. 287; 29, с. 330—331; 47, с. 62].

У теплу пору року міщанки надівали капелюхи. Їх підшивали курдибаном, китайкою чи табіном. Зокрема, в джерелах згадано жіночий капелюх, підшитий зеленою китайкою [24, с. 516], та жіночі капелюхи від сонця [16, с. 128].

Якщо шапки, ковпаки та капелюхи носили як чоловіки, так і жінки, то виключно жіночим головним убором були хустки. На сторінках актових матеріалів вони представлені у різних кольорах, з візерунками та без них, оздоблені золотими чи срібними нитками. В одному з інвентарів речей львівських міщан перераховані такі хустки: перша з ромбами та, друга з червоного шовку, третя з червоного шовку, нашита золотом, ще дві з барвистого шовку, і остання — широка, турецька, червоного кольору [29, с. 311]. В іншому інвентарі згадувалася хустка з білою сіткою [19, с. 130]. Цікаво, що хустки були не тільки прямокутної форми, але й округлої. Зокрема, в інвентарі згаданої вище львівської міщанки Підакової 1624 р. вказано три червоні хустки округлої форми без візерунку [29, с. 331]. В найбільш холодні зимові дні жінки надівали великі, теплі хустки, які мали назву «бавелниці» [15, с. 294]. У Львові були поширені турецькі бавелниці [20, с. 232]. Це був найдешевший, і відповідно, найдоступніший зимовий головний убір тогочасних міщанок. Так, звичайна турецька бавелниця у 1616 р. обходилася львівським міщанам лише у 10 грошів [20, с. 232].

Заміжні львівські міщанки, незалежно від стану, одягали на голову чепець. Поверх нього надягали хустку, рантух або шапку. Цікаво, що в чепцях жінки також спали. Чепці шили з полотна або шовку, останні багато оздоблювали. Вони були з тягнутої золотої нитки, гаптовані золотою ниткою на помаранчевому тлі [29, с. 310], московські «золоті» [19, с. 130]. Серед головних уборів тогочасних міщанок Львова були і начілки (начільники) [47, с. 733], які частіше міщани називали «тканками» [48, с. 624]. Вони мали вигляд пов'язки, яка розміщували на чолі [49, с. 191]. Начілки, як правило, виготовляли зі золотистих чи сріблястих тканин та прикрашали перлами [15, с. 294]. Їх надівали незаміжні дівчата у святкові дні [50, с. 222].

В актових книгах Львова кінця XVI — першої половини XVII ст. згадуються і рантухи — головні убори заміжньої жінки, які були поширені в Галичині та мали вигляд довгої хустки [48, с. 13; 50, с. 495]. Вони були частиною строю українок та по-

льок [51, с. 529]. Так, небіжчиці Анні Франдсоні-ковій родичі придбали на похорон тканину на рантух [52, с. 668]. В інвентарі Гепнера також згадано рантух [24, с. 518]. Цей головний убір тогочасних львівських міщанок відобразив у своїх акварелях Юрій Глоговський: на голові міщанки рантух, пов'язаний таким чином, що один його кінець облягає голову та обрамляє обличчя, а інший спадає на плечі [53, с. 22]. Також в рантусі та шапці зображена на своєму портреті Ядвіга Боїм (іл. 5).

В гардеробах львівських міщанок траплялися рукавиці [4, с. 55]. Їх могли надівати в холодну пору року. Також були рукавиці для літнього сезону — шовкові [5, с. 66], серед них найбільше цінувалися італійські рукавиці. Крім того популярними були парфумовані рукавиці [4, с. 54—56; 18, с. 1006—1008]. Цей предмет одягу хоч і був спорадично присутній у скринях львівських міщанок, все ж таки на кінець XVI — першу половину XVII ст. він не набрав масового характеру.

З-поміж взуття, яке користувалося найбільшою популярністю серед міщанок Львова були черевики. По колористиці взуття було переважно чорного, червоного та жовтого кольорів [52, с. 212]. Зазначимо, що міська біднота у щоденному житті в теплу пору року найчастіше ходила босоніж, взимку такі жінки носили прості черевики зі свинячої шкіри або власноруч пошиті шкіряні чи вовняні «шляпці», які підшивали хутром [15, с. 286].

Серед прикрас львівські міщанки мали різноманітні золоті та срібні перстені з коштовними каменями: діамантами, рубінами, смарагдами, бірюзою. Жінки свої шиї прикрашали золотими чи срібними ланцюжками а також намистами з перлів, а зап'ястки — браслетами, які називали «манелями». Такі коштовності дарували батьки своїм дочкам, як посаг. Так, на весілля Сузанні, дочки вірменина Грицька Захновича, батьки подарували «один ланцюг золотий за 45 червоних злотих, одну пару манелів за 35 червоних злотих» [27, с. 276]. Також до аксесуарів, які доповнювали стрій тогочасного міщанства відносили «тлумок», який міщани пристібали до пояса — мішечок, в якому зберігали гроші. Як правило, такі мішечки були пошиті зі шкіри та оксамиту [44, с. 879].

Висновки. Отже, стрій міщанок кінця XVI — першої половини XVII ст. яскраво демонстрував багатоетнічність Львова. Святковий костюм та щоденне

Іл. 5. Портрет Ядвіги Боїм, перша пол. XVII ст. Каплиця Боїмів, Львів

вбрання міщанок мало широку кольорову гаму, більше того, досить часто у костюмі поєднувалося декілька кольорів. На вбрання львівських міщанок мали вплив західноєвропейські тенденції моди, крім того, серед їхніх шат був одяг східного походження. Поряд з тим, на львівському ґрунті також зберігалися окремі елементи традиційного українського костюму. Елементи українського народного костюму львівські міщанки, в порівнянні зі селянами, шили з дорожчих, привізних тканин: шовкових, шерстяних та тонких лляних тканин. На загал одяг мав переважно крос-етнічний характер, а визначальними чинниками його диференціації були соціально-майнові та індивідуальні.

1. Łoziński W. *Patrycyat i mieszczaństwo lwowskie w XVI i XVII wieku*. Lwów: Gubrynowicz i Schmidt, 1890. 305 s.
2. Крип'якевич І. Матеріали до історії торгівлі Львова. *Записки наукового товариства імені Шевченка*. 1905. Т. LXV. Кн. 3. С. 1—46.
3. Гронський Й. Будні середньовічного Львова. *Жовтень*. 1984. № 7. С. 95—101.
4. Нишпор М. Щоденне життя італійців у Львові наприкінці XVI — у першій половині XVII ст. (На матеріалах заповітів та інвентарів майна). *Український історичний журнал*. Київ, 2007. № 4. С. 51—69.
5. Петришак Б. «Лицар пера і каламаря» — писар міста Львова Войцех Зимницький (1583—1639 рр.). Львів: [б. м.], 2011. 208 с.
6. Заяць О. Надання міського громадянства некатолицькому населенню Львова у 1501—1571 рр. *Наукові зо-*

- шити історичного факультету Львівського університету, 2008. Вип. 5—6. С. 42—48.
7. *Album civium Leopoliensium. Rejestrzy przyjeźd do prawa miejskiego we Lwowie 1388—1783*. Wydał A. Janeczek. Poznań; Warszawa, 2005. Т. 1. 450 s.; Т. 2. 291 s.
  8. Гошко Т. З історії магдебурзького права у Львові (XIII—XVII ст.). URL: <https://map.lviv.ua/statti/goshko.html>
  9. Головацкий Я. *О костюмахъ или народномъ убранствѣ русиновъ или русскихъ въ Галичинѣ и Сѣверо-восточной Венгрии*. Петроградъ: Въ типографи А.А. Краевского, 1868. 67 с.
  10. Головацкий Я. *О народной одеждѣ и убранствѣ Русиновъ или Русскихъ въ Галичинѣ и сѣверо-восточной Венгрии*. С. Петербургъ: Типографія В. Киршбаума, 1877. 85 с.
  11. Замостяник І. Чоловічий одяг львівських міщан кінця XVI — першої половини XVII ст. *Народознавчі зошити*. 2016. № 4. С. 873—883.
  12. Вуйцик В., Липка Р. *Зустріч зі Львовом. Путівник*. Львів: Каменяр, 1987. 175 с.
  13. Казанцева Т. Фактологічний аналіз застосування фактур тиньку та каменю у формуванні домінуючих напрямків в архітектурі Львова XVI — першої половини XX століть. *Записки Наукового товариства імені Шевченка*. Львів, 2005. Т. ССXLIX: *Праці Комісії архітектури та містобудування*. С. 177—199.
  14. Замостяник І. Тестамент львівського архітектора Павла Римлянина (1618). *Український археографічний щорічник*. Вип. 13/14. 2009. С. 457—466.
  15. Motylewicz J. *Spoleczeństwo Przemysła w XVI i XVII wieku*. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2005. 433 s.
  16. Кривонос В. Торгівля левантійським шовком у Львові в XVI — середині XVI ст. *Україна в минулому*. Вип. 8. 1996. С. 117—135.
  17. Gloger Z. *Encyklopedia staropolska. Ilustrowana* Т. I. Warszawa: Druk P. Laskauera i W. Babickiego, 1900. 316 s.
  18. *Центральний державний історичний архів України у м. Львів* (далі — ЦДІАУЛ). Ф. 52. Оп. 2. Спр. 23. Книга запису індуктів і протоколів уряду Ради. 1595—1596 рр. 1573 с.
  19. ЦДІАУЛ. Ф. 52. Оп. 2. Спр. 37. Книга запису індуктів і протоколів уряду Ради. 1622 р. 1995 с.
  20. ЦДІАУЛ. Ф. 52 Оп. 2. Спр. 394. Книга записів ухвал, скарг, боргових зобов'язань, протоколів зізнань свідків та інші документи. 1616—1619 рр. 1329 с.
  21. Łoziński W. *Życie polskie w dawnych wiekach*. Kraków, 1978. 228 s.
  22. Gutkowska M. *Historja ubiorów z atlasem zawierającym 349 rycin i XI tablic*. Lwów; Warszawa: Zjednocz. zakłady kartograf. i wydawn. T.S.N.W — S.A., 1932. 111 s.
  23. Turnau I. *Skórnictwo odzieżowe w Polsce XVI—XVIII wieku*. Wrocław; Warszaw; Kraków; Gdańsk: Wydawnictwo Polskiej Akademii nauk, 1975. 198 s.
  24. ЦДІАУЛ. Ф. 52. Оп. 2. Спр. 26. Книга запису індуктів і протоколів уряду Ради. 1601—1608 рр. 1474 с.
  25. *Периодрукар Іван Федоров та його послідовники на Україні (XVI — перша половина XVII ст.)*. Збірник документів. Упоряд. Я.Д. Ісаєвич, О.А. Купчинський, О.Я. Мацюк, Е.Й. Ружицький. Київ: Наукова думка, 1975. 344 с.
  26. Gloger Z. *Encyklopedia staropolska. Ilustrowana*. Т. II. Warszawa: Druk P. Laskauera i W. Babickiego, 1901. 332 s.
  27. ЦДІАУЛ. Ф. 52. Оп. 2. Спр. 520. Книга індуктів вірменського суду. 1611—1615 рр. 1235 с.
  28. *Słownik języka polskiego*. Przez Samuela Bogumile Linde. Warszawa: Drukarnia XX. Piłarów, u autora, 1807—1814. Т. 1. Cz. 1. Warszawa: Drukarnia XX. Piłarów, 1807. 668 s.
  29. ЦДІАУЛ. Ф. 52. Оп. 2. Спр. 39. Книга запису індуктів і протоколів уряду Ради. 1624 р. 1326 с.
  30. Gloger Z. *Encyklopedia staropolska. Ilustrowana*. Т. III. Warszawa: Druk Piotra Laskauera i S-ki, 1902. 350 s.
  31. ЦДІАУЛ. Ф. 52. Оп. 2. Спр. 25. Книга запису індуктів і протоколів уряду Ради. 1599—1600 рр. 1068 с.
  32. Стельмащук Г. Одяг. *Історія української культури: у 5 томах*. Під ред. Я.Д. Ісаєвича, Ю.П. Ясіновського, Л.В. Войтовича та ін. Київ: Наукова думка, 2001. Т. 2. *Українська культура XIII — першої половини XVII століть*. С. 123—133.
  33. ЦДІАУЛ. Ф. 52. Оп. 2. Спр. 36. Книга запису індуктів і протоколів уряду Ради. 1621 р. 1258 с.
  34. Gloger Z. *Encyklopedia staropolska. Ilustrowana*. Т. IV. Warszawa: Druk Piotra Laskauera i S-ki, 1903. 528 s.
  35. ЦДІАУЛ. Ф. 52. Оп. 2. Спр. 388. Книга записів ухвал, скарг, боргових зобов'язань, протоколів зізнань свідків та ін. документи. 1599—1602 рр. 1932 с.
  36. Матейко К. *Український народний одяг*. Київ: Наукова думка, 1977. 222 с.
  37. ЦДІАУЛ. Ф. 52. Оп. 2. Спр. 27. Книга запису індуктів і протоколів уряду Ради. 1604—1605. 1208 с.
  38. *Narodowa biblioteka w Warszawie. Odjął zbiorów specjalnych*. Syg. IV 012371. Acta decretorum advocatium Armenorum decanatus S. Joannis Baptistae Leopoliensis, ad an[no] 1605 ad an[no] 1691. Т. 1. (1605—1640). 206 ark.
  39. ЦДІАУЛ. Ф. 52. Оп. 2. Спр. 525. Книга індуктів вірменського суду. 1638—1639 рр. 682 с.
  40. ЦДІАУЛ. Ф. 684. Протоігуменат монастирів чину св. Василя Великого, м. Львів 1772—1946. Оп. 1. Спр. 2212. Дарчий запис Григорової Марусі на користь монастиря 1652. 4 арк.
  41. *Архивъ Юго-Западной Россіи, издаваемый коммиссією для разбора древнихъ актовъ, состоящей при Киевскомъ, Подольскомъ и Волынскомъ Генераль-Губернаторѣ*. Київъ: Типогр. Императорскаго У-тета св. Владимира, 1904. Т. 11. Акты, относящіеся къ ис-

- торії Львовського Ставропігiального братства. Ч. 1. 772 с.
42. ЦДІАУЛ. Ф. 52. Оп. 2. Спр. 529. Книга індуктив вірменського суду. 1651—1652 рр. 852 с.
  43. *Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie*. Zbiór Czołowski. Sygn. 394. 185 s.
  44. ЦДІАУЛ. Ф. 52. Оп. 2. Спр. 389. Книга записів ухвал, скарг, боргових зобов'язань, протоколів зізнань свідків та інші документи. 1603—1605 рр. 2109 с.
  45. Срібний Ф. Студії над організацією львівської Ставропігії від кінця XVI до половини XVII ст. *Записки наукового товариства імени Шевченка*. Львів, 1913. Т. СХV. С. 29—76.
  46. Bystron J. *Dzieje obyczajów w dawnej Polsce. Wiek XVI—XVIII*. Т. 1. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1960. 456 s.
  47. ЦДІАУЛ. Ф. 52 Оп. 2. Спр. 30. Книга запису індуктивів і протоколів уряду Ради. 1610—1611 рр. 1702 с.
  48. *Słownik języka polskiego*. Przez Samuela Bogumile Linde. Warszawa: Drukarnia XX. Piłarów, u autora, 1807—1814. Cz. 3. Warszawa: U autora, 1812. 704 s.
  49. *Słownik języka polskiego*. Przez Samuela Bogumile Linde. Warszawa: Drukarnia XX. Piłarów, u autora, 1807—1814. Т. 2. Cz. 1. Warszawa: U autora, 1809. 602 s.
  50. ЦДІАУЛ. Ф. 52. Оп. 2. Спр. 393. Книга записів ухвал, скарг, боргових зобов'язань, протоколів зізнань свідків та інші документи. 1614—1615 рр. 504 с.
  51. Gutkowska-Rychlewska M. *Historia ubiorów*. Wrocław; Warszawa; Kraków: Zakład narodowy imienia Ossolińskich, 1968. 961 s.
  52. Bartkiewicz M. *Odzież i wnętrza domów mieszczańskich w Polsce w drugiej połowie XVI i w XVII wieku*. Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk: Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1974. 287 s.
  53. Крвавич Д., Стельмащук Г. *Український народний одяг XVII — початку XIX ст. в акварелях Ю. Глоговського*. Київ: Наукова думка, 1988. 272 с.
- REFERENCES
- Lozinski, W. (1890). *Patricians and Lviv bourgeoisie in the 16th and 17th centuries*. Lviv: Gubrynowicz i Schmidt [in Polish].
- Krypiakiewicz, I. (1905). Materials on the History of Lviv Trade. *Notes of the Shevchenko Scientific Society* (Vol. LXV, book 3, pp. 1—46) [in Polish].
- Gronsky, Y. (1984). Weekdays of medieval Lviv. *Zovten*, 7, 95—101 [in Ukrainian].
- Nishpor, M. (2007). The daily life of the Italians in Lviv increases the XVI — in the first half of the XVII century. (Send notice of conservation and inventory of property). *Ukrainian Historical Journal*, 4, 51—69 [in Ukrainian].
- Petryshak, B. (2011). «Knight of the Feather and the Calamari» — the clerk of the city of Lviv Wojciech Zymnicki (1583—1639). Lviv [in Ukrainian].
- Zayats, O. (2008). Granting of Urban Citizenship to the Non-Catholic Population of Lviv in 1501—1571 *Scientific Notebooks of the Faculty of History* (Issue 5—6, pp. 42—48) [in Ukrainian].
- (2005). *Album civium Leopoliensium. Registers of admissions to the city law in Lviv 1388—1783* (Vol. 1, 2). Poznan; Warsaw [in Polish].
- Hoshko, T. *From the History of Magdeburg Law in Lviv (XIII—XVII centuries)*. Retrieved from: <https://map.lviv.ua/statti/goshko.html> [in Ukrainian].
- Golovatsky, J. (1868). *About the clothes or folk clothing of the Rusyns or Russians in Galicia and Northern Hungary*. Petrograd: In the printing house of A.A. Kraevsky [in Ukrainian].
- Golovatsky, J. (1877). *About folk clothes and outfits of the Rusyns or Russians in Galicia and Northern Hungary*. S. Peterburg: Typography of V. Kirschbaum [in Ukrainian].
- Zamostianyk, I. (2016). Menswear of Lviv citizens at the end of XVIth — first half of XVIIth century. *Ethnology notebooks*, 4, 873—883 [in Ukrainian].
- Vuytsyk, V., & Lipka, R. (1987). *Meeting with Lviv. Guidebook*. Lviv: Kameniar [in Ukrainian].
- Kazantseva, T. (2005). Factual analysis of the application of textures of silt and stone in the formation of dominant directions in the architecture of Lviv XVI — the first half of XX centuries. *Notes of the Shevchenko Scientific Society. Proceedings of the Commission on Architecture and Urban Planning* (Vol. CCXLIX, pp. 177—199) Lviv [in Ukrainian].
- Zamostianyk, I. (2009). Testament of Lviv architect Paul Roman (1618). *Ukrainian Archeographic Yearbook*, 13/14, 457—466 [in Ukrainian].
- Motylewicz, J. (2005). *Przemysl Society in the 16th and 17th centuries*. Rzeszow: Rzeszow University Press [Polish].
- Kryvonos, V. (1996). Trade in Levantine silk in Lviv in the XVI — the middle of the XVI century. *Ukraine in the past*, 8, 117—135 [in Ukrainian].
- Gloger, Z. (1900). *Old Polish encyclopedia. Illustrated* (Vol. I). Warsaw: Print by P. Laskauer and W. Babicki [Polish].
- Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv*. F. 52. Op. 2. Case 23. Book of other Government products and protocols. 1595—1596 years [in Polish].
- Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv*. F. 52. Op. 2. Case 37. Book of records of inducts and protocols of the Government of the Council. 1622 year [in Polish].
- Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv*. F. 52. Op. 2. Case 394. A book of records of resolutions, complaints, debts, witness statements and other documents. 1616—1619 years [in Polish].
- Lozinski, W. (1978). *Polish life in the past centuries*. Krakow [in Polish].
- Gutkowska, M. (1932). *History of clothing with an atlas containing 349 figures and XI tables*. Lviv; Warsaw: United cartographic factories and publishers T.S.N.W — S.A. [in Polish].
- Turnau, I. (1975). *Clothing leather in Poland of the 16th—18th centuries*. Wrocław; Warsaw; Krakow; Gdansk: Publishing House of the Polish Academy of Sciences [in Polish].

- Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv*. F. 52. Op. 2. Case 26. Book of records of inducts and protocols of the Government of the Council 1601—1608 years [in Polish].
- Isaevich, I.D., Kupchinsky, O.A., & Matsuk, O.Y. (1975). *The first printer Ivan Fedorov and his followers in Ukraine (XVI — first half of XVI century)*. Collection of documents. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
- Gloger, Z. (1901). *Old Polish encyclopedia. Illustrated* (Vol. II). Warsaw: Printing of P. Laskauer and W. Babicki [in Polish].
- Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv*. F. 52. Op. 2. Case 520. Book of inductees of the Armenian court. 1611—1615 years [in Polish].
- Linde, Samuela Bogumile. (1807). *Polish dictionary* (Vol. 1, p. 1). Warsaw: Printing house XX. Piiarow, at the author's, 1807—1814; Warsaw: Piotr Laskauer and S. Printing [in Polish].
- Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv*. F. 52. Op. 2. Case 39. Book of records of inducts and protocols of the Government of the Council. 1624 years [in Polish].
- Gloger, Z. (1902). *Old Polish encyclopedia. Illustrated* (Vol. III). Warszawa: Warsaw: Piotr Laskauer and S-ki [in Polish].
- Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv*. F. 52. Op. 2. Case 25. Book of other Government products and protocols. 1599—1600 years [in Polish].
- Stelmashchuk, G., Isaevich, Ya.D., Yasinovsky, Yu.P. (Eds.). (2001). *Clothes. History of Ukrainian Culture: in 5 vol. Ukrainian culture of the 13-th — first half of the 17-th centuries* (Vol. 2, pp. 123—133). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
- Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv*. F. 52. Op. 2. Case 36. Book of records of inducts and protocols of the Government of the Council. 1621 year [in Polish].
- Gloger, Z. (1903). *Old Polish encyclopedia. Illustrated* (Vol. IV). Warsaw: Piotr Laskauer and S-ki [in Polish].
- Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv*. F. 52. Op. 2. Case 388. Book of records of decisions, complaints, debt obligations, protocols of witness confessions, etc. Documents 1599—1602 years [in Polish].
- Mateiko, K. (1977). *Ukrainian folk clothing*. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
- Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv*. F. 52. Op. 2. Case 27. Book of records of inducts and protocols of the Government of the Council. 1604—1605 [in Polish].
- National Library in Warsaw. He cut off special collections*. Syg. IV 012371. Acta decretorum advocatium Armenorum decanatus S. Joannis Baptistae Leopoliensis, ad an [no] 1605 ad an [num]1691 (Vol. 1) (1605—1640) [in Polish].
- Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv*. F. 52. Op. 2. Case 525. Book of Inductions of the Armenian Court. 1638—1639 pp. [in Polish].
- Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv*. F. 684. The proto-abumenate of the monasteries of St. St. Basil the Great, Lviv 1772—1946. Op. 1. Case 2212. Grigoroova Marusa's gift record in favor of the monastery 1652 [in Polish].
- Archive of southwestern Russia, which is issued by the commission for the study of ancient acts, which is in the Kiev, Podolsk and Volyn Governor-General. Acts that belong to the Stavropolsky Brotherhood of Lviv* (Vol. 11, p. 1). Kyiv: Typography of the Imperial University of St. Vladimir, 1904 [in Polish].
- Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv*. F. 52. Op. 2. Case 529. Book of inductees of the Armenian court. 1651—1652 years [in Polish].
- Central Archives of Historical Records in Warsaw*. Czolowski's collection. Case 394 [in Polish].
- Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv*. F. 52. Op. 2. Case 389. Book of records of resolutions, complaints, debts, witness statements and other documents. 1603—1605 years [in Polish].
- Sribnyj, F. (1913). Studies on the organization of the Lviv Stavropol region from the end of the 16-th to the half of the 17-th century. *Notes of the Shevchenko Scientific Society* (Vol. CXV, pp. 29—76). Lviv [in Ukrainian].
- Bystron, J. (1960). *History of customs in old Poland. 16th—18th century* (Vol. 1). Warszawa: National Publishing Institute [in Polish].
- Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv*. F. 52. Op. 2. Case 30. Book of records of inducts and protocols of the Government of the Council. 1610—1611 years [in Polish].
- Linde, Samuela Bogumile. (Ed.). (1812). *Polish dictionary* (Vol. 3). Warsaw: Printing house XX. Piiarow, from the author, 1807—1814; Warsaw: At the author [in Polish].
- Linde, Samuela Bogumile. (Ed.). (1809). *Polish dictionary* (Vol. 2, p. 1). Warsaw: Printing house XX. Piiarow, at the author's, 1807—1814; Warsaw: At the author's [in Polish].
- Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv*. F. 52. Op. 2. Case 393. Book of records of resolutions, complaints, debts, witness statements and other documents. 1614—1615 years [in Polish].
- Gutkowska-Rychlewska, M. (1968). *History of ubiops*. Wroclaw; Warszawa; Krakow: Ossolinski National Institute [in Polish].
- Bartkiewicz, M. (1974). *Clothing and interiors of burgher houses in Poland in the second half of the 16th and in the 17th century*. Wroclaw; Warszawa; Krakow; Gdansk: Publishing House of the Polish Academy of Sciences [in Polish].
- Krvavich, D., & Stelmashuk, G. (1988). *Ukrainian folk clothing of the 17th — early 19th centuries in Y. Glogowski's watercolors*. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].